

Exkurze do nejsevernějšího výběžku Tršické pahorkatiny

Field trip to the northernmost part of the Tršická pahorkatina phytogeographical region

MICHAL HRONEŠ¹ & MARTIN DANČÁK²

1) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: michal.hrones@upol.cz

2) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí,
Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: martin.dancak@upol.cz

Abstract: A third field trip organised by the society to the floristically interesting phytogeographical subdistrict Tršická pahorkatina (central Moravia, Czech Republic) took place on 19 May 2018. The trip started and ended in Svatý Kopeček suburb of the city of Olomouc and areas north of this suburb were explored during the trip. In total, 184 vascular plant species and one bryophyte were recorded. Among notable finds were the plants found in the fragments of wet meadows, e.g. *Carex hartmanii*, *Cnidium dubium*, *Iris sibirica*, *Salix rosmarinifolia*, *Scorzonera humilis*, *Serratula tinctoria* and *Valeriana dioica*.

Keywords: central Moravia, floristic data, vascular plants, wet meadows

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Kučera et al. 2012

Pátá botanická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS v roce 2018 se konala v sobotu 19. května pod vedením M. Hroneše a M. Dančáka. Cílem exkurze bylo prozkoumat další část nejzápadnějšího fytogeografického výběžku Karpat, tedy Tršické pahorkatiny. Exkurze tak navazovala na naše předchozí exkurze do tohoto fytochorionu (viz Hroneš & Dančák 2017, Hroneš 2018). Tentokrát jsme si k průzkumu vybrali recentně málo probádanou oblast severně Svatého Kopečku u Olomouce. Kromě vedoucích se exkurze zúčastnilo dalších třináct zájemců o botaniku. Celkem bylo nalezeno a zapsáno 184 taxonů cévnatých rostlin a jeden mech.

Navštívené území mezi olomouckým Svatým Kopečkem a vsí Pohořany patří do fytochorionu 76b Tršická pahorkatina. Přestože se formálně jedná o oblast karpatské květeny, typicky karpatských druhů se zde vyskytuje málo. Složením a charakterem vegetace odpovídá severní okolí Svatého Kopečku spíše navazujícímu fytochorionu 75 Jesenické podhůří, avšak do území proniká řada teplomilnějších druhů z úvalových poloh Moravy. Původní vegetaci tvořily zejména acidofilní doubravy, pastviny a vlhké, často zrašelinělé louky. Na tato stanoviště byla vázána řada dnes ohrožených a v blízkém okolí Olomouce vyhynulých druhů, např. kociánek dvoudomý (*Antennaria dioica*), ostřice Davallova (*Carex davalliana*), ovsíček obecný (*Aira caryophyllea*), prstnatec bezový (*Dactylorhiza sambucina*) a rosnatka okrouhlolistá (*Drosera rotundifolia*). Dnes tvoří krajinný pokryv především kůrovcovou kalamitou decimované smrkové monokultury, druhově chudé sekundární trávníky a pole.

Obr. 1. Mokřadní louka východně od Vésky představuje nejzachovalejší stanoviště tohoto typu v navštívené oblasti. – Foto M. Hroneš

Exkurzi jsme začali u rozcestí turistických tras nedaleko hlavního vstupu do ZOO na Svatém Kopečku. Po chvíli naši pozornost upoutal jedinec na Olomoucku zatím vzácné invazní stromky pozdní (*Prunus serotina*). Po průchodu smrkovou monokulturou směrem k Věsce jsme na první louce objevili několik jedinců pomněnky různobarvé (*Myosotis discolor*). I tento druh se zřejmě v poslední době šíří a tak náš nález nebyl příliš překvapivý. Prvním zajímavějším biotopem, na který jsme narazili, byl fragment acidofilní doubravy jižně od Vésky. Na jeho okrajích rostl ze zajímavějších druhů rmen rolní (*Anthemis arvensis*) a svízel nízký (*Galium pumilum*). V dalším fragmentu doubravy, tentokrát východně od Vésky, jsme našli několik teplomilnějších druhů, mimo jiné kokořík vonný (*Polygonatum odoratum*), konvalinku vonnou (*Convallaria majalis*) a prvosenku jarní (*Primula veris*). O něco dál, na okraji další doubravy rostl jeden větší polykormon jetele alpínského (*Trifolium alpestre*).

To nejlepší nás ale teprve čekalo. Vlhká louka východně od Vésky, kterou jsme měli dopředu vytipovanou jako lokalitu hořce hořepníku (*Gentiana pneumonanthe*), nám vydala svá tajemství. Na hořec bylo v květnu ještě příliš brzy, přesto se lokalita ukázala být velmi zajímavou. Jedná se pravděpodobně o nejzachovalejší fragment vlhkých luk, které se dříve v okolí rozkládaly (obr. 1). Našli jsme zde řadu vzácnějších druhů rostlin, např. hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*), jarvu žilnatou (*Cnidium dubium*),

Obr. 2. Kosatec sibiřský (*Iris sibirica*) na mokřadní louce východně od Věsky. – Obr. 3. Pohled do lučního porostu s vrbou rozmarýnolistou (*Salix rosmarinifolia*). – Foto M. Hroneš

kosatec sibiřský (*Iris sibirica*; obr. 2), ostřici Hartmanovu (*Carex hartmanii*), srpici barvířskou (*Serratula tinctoria*), svízel severní (*Galium boreale*) a vrbu rozmarýnolistou (*Salix rosmarinifolia*; obr. 3).

Závěrem lze konstatovat, že i náš třetí vpád do území Tršické pahorkatiny se povedl a přinesl zajímavé poznatky o tomto floristicky nepříliš probádaném koutu Moravy. Nezbyvá nám nic jiného než se těšit, co nám tento fytochorion odhalí při další exkurzi.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtěk J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Hroneš M. (2018): Exkurze z Přerova-Předmostí po stopách mamutů do Lhotky. – Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 7: 15–19.
- Hroneš M. & Dančák M. (2017): Exkurze do Grygovských kopců a Tršické pahorkatiny. – Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 6: 20–24.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Hroneš a M. Dančák)

Nálezky označené (OL) jsou dokladovány v herbáři Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Seznam lokalit

1. Svatý Kopeček (distr. Olomouc): okraj lesa u nejsevernějšího cípu ZOO, 390 m n. m. (49°38'10,9"N, 17°20'40,6"E)
2. Svatý Kopeček (distr. Olomouc): les podél cesty od nejsevernějšího cípu ZOO po okraj lučního komplexu nad Věskou, 395–405 m n. m. (49°38'13,6"N, 17°20'41,4"E – 49°38'43,3"N, 17°21'08,2"E)
3. Véska (distr. Olomouc): Z část louky a okraj lesa 1,1 km J kostela sv. Petra a Pavla v obci, 365–400 m n. m. (49°38'45,6"N, 17°21'07,8"E – 49°39'05,7"N, 17°21'10,3"E)
4. Véska (distr. Olomouc): fragment doubravy 760 km J kostela sv. Petra a Pavla v obci, 370 m n. m. (49°39'06,4"N, 17°21'14,2"E)
5. Véska (distr. Olomouc): SV cíp louky cca 825 m JV kostela sv. Petra a Pavla v obci, 370 m n. m. (49°39'05,7"N, 17°21'26,9"E)
6. Véska (distr. Olomouc): les v údolíčku levostranného přítoku Dolanského potoka J obce, 345–370 m n. m. (49°39'06,3"N, 17°21'30,9"E)
7. Véska (distr. Olomouc): louka na levém břehu Dolanského potoka JV obce, 355 m n. m. (49°39'15,2"N, 17°21'38,6"E)
8. Véska (distr. Olomouc): olšina podél Dolanského potoka u tenisových kurtů na V okraji obce, 350 m n. m. (49°39'21,2"N, 17°21'40,7"E)
9. Véska (distr. Olomouc): u tenisových kurtů v obci, 355 m n. m. (49°39'23,0"N, 17°21'35,9"E)
10. Véska (distr. Olomouc): doubrava cca 800 m V kostela sv. Petra a Pavla v obci, 390 m n. m. (49°39'31,1"N, 17°21'57,3"E)
11. Véska (distr. Olomouc): lesní loučka cca 720 m V kostela sv. Petra a Pavla v obci, 385 m n. m. (49°39'33,1"N, 17°21'53,3"E)
12. Véska (distr. Olomouc): doubrava mezi Věskou a Pohořany, cca 1,1 km SV kostela sv. Petra a Pavla v obci, 425 m n. m. (49°39'43,8"N, 17°22'09,3"E)
13. Véska (distr. Olomouc): vlhká louka mezi Věskou a Pohořany, cca 1,4 km SV kostela sv. Petra a Pavla v obci, 415 m n. m. (49°39'43,0"N, 17°22'28,3"E)
14. Véska (distr. Olomouc): lesní loučka, cca 1,6 km V kostela sv. Petra a Pavla v obci, 405 m n. m. (49°39'32,7"N, 17°22'38,4"E)
15. Véska (distr. Olomouc): lesy a paseky podél červené turistické značky nad údolím Zdiměřského potoka po trať Vinohrádek, 400–432 m n. m. (49°39'32,0"N, 17°22'42,7"E – 49°39'02,8"N, 17°22'30,3"E)
16. Véska (distr. Olomouc): lesy a louky podél červené turistické značky od trati Vinohrádek po rozcestí u ZOO, 380–420 m n. m. (49°39'00,0"N, 17°22'26,7"E – 49°38'07,2"N, 17°20'39,7"E)

mechy

Thuidium tamariscinum: 2.

cévnaté rostliny

Abies alba: 2; *Ajuga genevensis*: 4; *A. reptans*: 3; *Alchemilla glabra*: 13 (OL); *A. monticola*: 11 (OL), 13 (OL); *A. vulgaris*: 11 (OL), 13 (OL); *Allium oleraceum*: 4; *A. vineale*: 4; *Alnus glutinosa*: 8; *Alopecurus aequalis*: 16; *A. pratensis*: 11; *Anemone nemorosa*: 2, 10; *Anthemis arvensis*: 3, 4, 15; *Anthoxanthum odoratum*: 3; *Arabidopsis thaliana*: 3, 4; *Arrhenatherum elatius*: 7; *Astragalus glycyphyllos*: 4; *Athyrium filix-femina*: 2; *Avenula pubescens*: 11; *Betonica officinalis*: 10, 13; *Bistorta officinalis*: 13; *Brachypodium pinnatum*: 7; *Briza media*: 13; *Bunias orientalis*: 9;

Callitriche cf. *palustris*: 16; *Caltha palustris*: 8; *Cardamine impatiens*: 16; *C. pratensis*: 13; *Carex brizoides*: 2; *C. digitata*: 6; *C. elongata*: 13; *C. hartmanii* (C4a): 13 (OL); *C. hirta*: 7; *C. leporina*: 2; *C. pallescens*: 2; *C. panicea*: 13; *C. pilosa*: 8; *C. remota*: 2; *Carlina acaulis*: 11; *C. biebersteinii* (C3): 7; *Cerastium arvense*: 4; *C. glomeratum*: 2; *C. glutinosum*: 3; *C. holosteoides* subsp. *vulgare*: 2; *Chamaecytisus supinus* (C4a): 3, 15; *Cirsium palustre*: 5, 7; *C. rivulare*: 13, 14; *Cnidium dubium* (C2): 13; *Colchicum autumnale*: 14; *Convallaria majalis*: 2, 10, 12; *Cornus sanguinea*: 4; *Corylus avellana*: 8; *Dactylis glomerata*: 3; *Danthonia decumbens*: 13; *Deschampsia cespitosa*: 13; *Dryopteris carthusiana*: 2; *D. dilatata*: 2; *Epilobium hirsutum*: 7; *Equisetum arvense*: 7; *E. sylvaticum*: 14; *Erigeron annuus*: 7; *Euphorbia cyparissias*: 4, 15; *E. dulcis*: 8; *Fagus sylvatica*: 2, 3; *Festuca altissima*: 12; *F. arundinacea*: 16; *F. ovina*: 4; *F. rubra*: 3; *Ficaria verna* subsp. *verna*: 6; *Filipendula ulmaria* subsp. *ulmaria*: 8; *Frangula alnus*: 2; *Galeobdolon montanum*: 6; *Galium boreale* (C4a): 11, 13, 14; *G. elongatum* (C4a): 2; *G. intermedium*: 12; *G. pumilum*: 4, 15; *G. rotundifolium*: 2; *G. sylvaticum*: 12; *G. verum*: 4, 13; *Genista germanica*: 16; *G. tinctoria*: 4, 10, 15; *Geranium dissectum*: 7; *Gnaphalium sylvaticum*: 5; *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*: 11; *Hieracium lachenalii*: 2; *H. murorum*: 2; *Holcus lanatus*: 4; *Hylotelephium maximum*: 4; *Hypochaeris radicata*: 3, 5; *Impatiens glandulifera*: 6; *I. noli-tangere*: 6; *I. parviflora*: 2; *Iris sibirica* (C3): 13; *Linaria vulgaris*: 3; *Lonicera xylosteum*: 4; *Loranthus europaeus* (C4a): 6; *Luzula campestris*: 3; *L. luzuloides*: 2; *L. multiflora*: 15; *L. pilosa*: 2; *Lychnis flos-cuculi*: 3, 11, 13; *L. viscaria*: 4, 11, 15; *Lysimachia nummularia*: 2; *L. vulgaris*: 7; *Maianthemum bifolium*: 2; *Melampyrum nemorosum*: 15; *M. pratense*: 2, 10, 12; *Melica nutans*: 2; *Molinia arundinacea*: 7, 13; *Myosotis discolor* (C2): 3, 7, 11; *M. palustris* agg.: 11; *M. ramosissima*: 3, 4; *M. stricta*: 4; *Myosoton aquaticum*: 15; *Oxalis acetosella*: 2; *O. stricta*: 3; *Picea abies*: 2; *Pilosella officinarum*: 4, 7; *Pilosella* sp.: 3, 7 (OL); *Poa nemoralis*: 2; *P. trivialis*: 16; *Polygala vulgaris*: 13, 14; *Polygonatum multiflorum*: 6; *P. odoratum*: 10, 12; *Potentilla anserina*: 14; *P. argentea*: 4; *P. erecta*: 2, 13, 14; *Primula veris*: 10; *Prunella vulgaris*: 3; *Prunus serotina*: 1; *Pulmonaria obscura*: 6; *Quercus robur*: 2; *Q. rubra*: 2; *Ranunculus acris*: 11; *R. auricomus* agg.: 12, 13; *R. flammula*: 13; *R. lanuginosus*: 8; *R. polyanthemus*: 3, 11; *R. repens*: 11; *Rhamnus cathartica*: 4; *Rosa* cf. *sherardii*: 15; *Rubus dollnensis*: 7; *R. ser. Glandulosi*: 2; *Rumex acetosella*: 4; *Salix aurita*: 2, 3, 13; *S. rosmarinifolia* (C3): 13; *Sanguisorba officinalis*: 11; *Saxifraga granulata*: 11; *Scirpus sylvaticus*: 7; *Scleranthus annuus*: 4, 15; *Scorzonera humilis* (C4a): 13; *Scrophularia nodosa*: 13; *Selinum carvifolia*: 11, 13; *Senecio viscosus*: 15; *Serratula tinctoria* (C4a): 13; *Silene nutans*: 10, 15; *S. vulgaris*: 15; *Solidago canadensis*: 7; *Spergula arvensis*: 4; *Spergularia rubra*: 11; *Stellaria alsine*: 2; *S. graminea*: 3; *S. holostea*: 6; *S. nemorum*: 8; *Succisa pratensis*: 13, 14; *Symphytum officinale*: 7; *Thymus pulegioides*: 4, 15; *Trifolium alpestre*: 12; *T. dubium*: 7; *Trisetum flavescens*: 11; *Turritis glabra*: 11; *Urtica dioica*: 7; *Vaccinium myrtillus*: 2; *Valeriana dioica* (C4a): 13; *Veronica arvensis*: 3; *V. officinalis*: 2; *V. serpyllifolia*: 3; *Vicia sativa*: 7; *V. tetrasperma*: 7; *Vinca minor*: 16; *Viola arvensis*: 3; *V. canina* subsp. *canina*: 5, 11, 13; *V. riviniana*: 2; *Viscum album* subsp. *abietis* (C3): 15.